

PROCES IMPLEMENTÁCIE SYNODY

Etapu miestnych cirkví (Diecézy a Eparchie)

- prvý polrok 2027 -

PRIPOMÍNANIE

Sprevádzanie prípravy hodnotiaceho zhromaždenia miestnej cirkvi

**Poznámky pre biskupov
a synodálne tímy**

- 27. júla 2026 -

OBSAH

Úvod

1. Príprava naratívnej správy

- a) Pripomínanie si doterajšej cesty
- b) Rozpoznávanie znamení a transformačných dynamík
- c) Ako vypracovať naratívnu správu

2. Príprava a prežívanie hodnotiaceho zhromaždenia

- a) Príprava zhromaždenia
- b) Priebeh zhromaždenia
- c) Plody zhromaždenia

3. Niektoré referenčné materiály

- A. Harmonogram procesu
- B. Etapa „Pripomínanie“
- C. Diecézny alebo eparchiálny synodálny tím
- D. K naratívnej správe
- E. Hodnotiace zhromaždenie
- F. Úloha národných alebo regionálnych synodálnych tímov
- G. Podpora Generálneho sekretariátu synody

„Keď sa apoštoli vrátili,
porozprávali Ježišovi všetko,
čo urobili.“ (Lk 9, 10)

Tieto *Poznámky* majú sprevádzať **miestne cirkvi pri príprave a slávení hodnotiaceho zhromaždenia, ktoré sa má konať v prvom polroku roku 2027** a ktorým vyvrcholí etapa procesu implementácie synody v miestnych cirkvách (diecézach a eparchiách), nazvaná „*Pripomínanie*“.

Vo Svätom písme „**pripomínať si**“ znamená rozpoznávať Božiu vernosť v dejinách, aby sme sa učili rozlišovať prítomnosť a otvárať sa budúcnosti, ktorú Boh pripravuje. Znamená to teda oveľa viac než iba obracať pohľad do minulosti. Izrael sa učí nanovo hľadiť na svoju cestu, keď sa rozpomína na veľké Pánove skutky. Ježiš vyzýva učeníkov, aby rozpoznali, čo Boh vykonal prostredníctvom ich misie; prvé kresťanské spoločenstvá rozprávajú o prežitých udalostiach, aby spoločne rozpoznali pôsobenie Ducha. Hodnotiace zhromaždenie patrí do tej istej duchovnej dynamiky. Je to príležitosť pre miestnu cirkev, aby sa zišla, vyrozprávala, čo Pán nechal dozrieť na jej ceste, vzdávala za to vďaka a s obnovenou dôverou sa nechala viesť k ďalším krokom misie.

Základným referenčným bodom procesu implementácie synody zostáva *Záverečný dokument* (ZD) v celom svojom rozsahu. Dokument *Náčrty realizačnej fázy synody 2025 – 2028*, uverejnený 29. júna 2025, predstavuje cirkevný rámec, význam a metódu procesu implementácie synody. Dokument *Smerom k zhromaždeniam 2027 – 2028: Etapy, kritériá a nástroje na prípravu* (20. mája 2026) ponúka konkrétnejšie usmernenia, ako sprevádzať proces, v ktorom si miestna cirkev uvedomuje a hodnotí cestu, ktorú doteraz prešla. Tieto *Poznámky* nadväzujú na uvedené texty, vychádzajú z nich a predpokladajú znalosť ich obsahu.

Všetky dokumenty týkajúce sa procesu implementácie synody sú k dispozícii na webovej stránke www.synod.va (slovenská verzia na: www.synoda.eu – pozn. prekl.). Pre zjednodušenie práce tretia časť týchto *Poznámok* obsahuje vybrané úryvky z kľúčových dokumentov, najmä tých, ktoré majú praktickejší charakter. Tam, kde je to vhodné, sa v texte nachádzajú odkazy na materiály zahrnuté v príslušnej kapitole.

Príprava zhromaždenia si bude vyžadovať osobitné úsilie. Jeho plody budú závisieť predovšetkým **od ochoty spoločenstiev nechať sa viesť Duchom Svätým** a tiež od dôkladnej organizácie a kvality použitých nástrojov, ktoré sú tiež dôležité. Jadrom tejto práce je zozbieranie a pochopenie toho, čo spoločenstvá zažili počas procesu implementácie synody, a to tým, že do spoločného dialógu prinesú svoje rôznorodé skúsenosti, aby sme spoločne rozpoznali, čo Pán nechal dozrieť, a k akým ďalším krokom volá svoju Cirkev.

Z tohto hľadiska majú tieto *Poznámky* **podporiť prácu tých, ktorí sú povolani viesť a oživovať tento proces**. Preto sú určené predovšetkým biskupom, ktorí zaň nesú zodpovednosť, a synodálnym tímom. Tam, kde takéto tímy ešte neboli vytvorené, je ich zriadenie jedným z krokov, ktoré treba urýchlene uskutočniť, aby sa zabezpečila dobrá príprava zhromaždenia.¹

¹ Porov. v tretej časti tohto textu, C: *Diecézny alebo eparchiálny synodálny tím*.

Tieto *Poznámky* nenavrhujú model, ktorý by sa mal uplatňovať, ale naznačujú možný ďalší postup a ponúkajú **otázky, kritériá a niektoré praktické usmernenia**, ktoré môžu pomôcť každej miestnej cirkvi pri príprave a prežívaní tejto etapy cesty.

Rovnako ako všetky podnety, ktoré ponúka Generálny sekretariát synody, aj tieto *Poznámky* **treba prispôbiť miestnym pomerom** prostredníctvom procesu rozlišovania, ktorý každá miestna cirkev uskutoční na základe svojej vlastnej histórie, charakteristík, spoločenského a kultúrneho kontextu, svojej veľkosti, organizačného usporiadania, vlastných možností a tempa.²

Zhromaždenie predstavuje cennú príležitosť rozvíjať v každej miestnej cirkvi schopnosť hodnotiť prejdenú cestu autenticky cirkevným a synodálnym spôsobom [porov. ZD 95 – 102]. **Hodnotiť (v zmysle *assessment*) znamená predovšetkým prežívať skúsenosť vďačnosti a pravdy:** vrátiť sa k prejdenej ceste, rozpoznať plody, ktoré dozreli, i ťažkosti, s ktorými sme sa stretli, **a v otvorenosti pôsobeniu Ducha** určiť ďalšie kroky, ku ktorým Pán volá naše spoločenstvo. **Takto chápané hodnotenie prispieva k formovaniu Cirkvi, ktorá je čoraz lepšie schopná obrátenia.** Ak sa tento prístup postupne stane súčasťou bežného života našich cirkví, zhromaždenie už prinesie jeden zo svojich najcennejších plodov.³

Každá miestna cirkev bude mať iný príbeh, ktorý vyrozpráva. Niektoré miestne cirkvi už zažili významné zmeny v oblasti vzťahov, v rozhodovacích procesoch, v spoluzodpovednosti alebo v misii. Ďalšie začínajú tušiť nové smery, ktoré sú síce ešte krehké, ale sľubné. Iné zasa možno zistia, že prvým plodom tejto cesty bolo, že sa naučili počúvať jedni druhých iným spôsobom a viesť rozhovor v Duchu. Pre niektoré cirkvi môže toto zhromaždenie predstavovať jeden z úvodných krokov na dlhšej ceste synodálnej obnovy. **Každá miestna cirkev je pozvaná, aby úprimne spoznala, ako prijala premieňajúce pôsobenie Ducha, aby zhodnotila plody svojich rozhodnutí a znovu uvedomelo pokračovala na nastúpenej ceste.**

Ako pripomenul Svätý Otec Lev XIV., „synodalita nie je sériou stretnutí ani pracovnou metódou. Je to duchovný štýl. Vzniká zo stretnutia, rastie v načúvaní a dozrieva v rozlišovaní. Skutočná otázka neznie, koľko rozhovorov dokážeme zorganizovať, ale akú evanjeliovú kvalitu budú mať naše stretnutia. Keď sa navzájom počúvame s pokorou a slobodou a nechávame priestor Duchu, naše rozhovory nezostávajú len výmenou názorov, ale stávajú sa miestom obrátenia, v ktorom spoločne rastieme vo vernosti Pánovi“ (*Príhovor na záver mimoriadneho konzistória*, 27. júna 2026). V tomto zmysle príprava a slávenie zhromaždenia pozývajú každú miestnu cirkev, aby sa vrátila k prejdenej ceste, vnímala ju ako skúsenosť spoločného (komunitného) obrátenia a **zamyslela sa nad tým, ako počúvanie, rozlišovanie, spoluzodpovednosť a misia postupne stvárajú spôsob života spoločenstva.**

Príprava a priebeh zhromaždenia nevyčerpávajú realizáciu synody v miestnych cirkvách: predstavujú iba moment overenia v rámci procesu, ktorý postupne formuje podobu každej miestnej cirkvi, jej vzťahy a jej štýl prostredníctvom synodálnych rozhodnutí, dynamiky, praxe a štruktúr.⁴

² Aj národné alebo regionálne synodálne tímy môžu sprevádzať a pomáhať pri tejto práci inkulturácie; porov. F: *Úloha národných alebo regionálnych synodálnych tímov*.

³ Porov. E.1. *Význam zhromaždení a pojem „hodnotenie“*.

⁴ Porov. A. *Harmonogram procesu*; B. *Etapa „Pripomínanie“*.

Tieto *Poznámky* sú rozdelené na **dve úzko prepojené časti**. Prvá časť sprevádza prácu synodálneho tímu pri **vypracúvaní naratívnej správy**. Druhá časť ponúka usmernenia pre **prípravu a priebeh hodnotiaceho zhromaždenia**, počas ktorého bude miestna cirkev vyzvaná, aby si osvojila a prehĺbila naratívnu správu a vypracovala list cirkvám. Napokon, ako už bolo uvedené, tretia časť obsahuje vybrané referenčné materiály, aby boli ľahko dostupné.

1. Príprava naratívnej správy

„Vo svetle cesty, ktorú sme prešli od ukončenia Synody 2021 – 2024, a s cieľom ponúknuť jej plody ako dar ostatným cirkvám a Svätému Otcovi: Aká konkrétna podoba misijnej synodálnej Cirkvi a aké nové cesty synodality sa objavujú v našom spoločenstve?“

Táto otázka sprevádza miestnu cirkev pri pripomínaní si prekonanej cesty a pri uvedení si jej plodov. Vyzýva spoločenstvo, aby sa s vdácnosťou a úprimnosťou vrátilo k svojim nedávnym skúsenostiam a vďaka tomu spoznalo, ako Pán sprevádzal jeho cestu a ku ktorým novým krokom ho volá.

Subjektom tejto etapy je miestna cirkev vo všetkých svojich formách. Celý Boží ľud je povolaný prispieť podľa rozmanitosti chariziem, povolaní a služieb. Naratívna správa vychádza z načúvania Božiemu ľudu a zo spoločného rozlišovania. Preto je dôležité vytvárať priestory a príležitosti, ktoré podporujú vzájomné načúvanie, spoluúčasť a spoločné rozlišovanie. Biskup, participatívne orgány a synodálny tím majú na tejto ceste odlišnú, no vzájomne sa dopĺňajúcu zodpovednosť.

- **Biskup**, princíp jednoty vo svojej miestnej cirkvi, zvoláva Boží ľud, aby spoločne prežíval túto etapu cesty a stráži jej cirkevný charakter. Zvoláva participatívne orgány, najmä diecéznu alebo eparchiálnu kňazskú (presbyterskú) radu a pastoračnú radu. **Menuje synodálny tím a sústavne sprevádza jeho prácu, sleduje jej priebeh a vedie s ním dialóg v rôznych fázach prípravy.** Vykonávaním služby, ktorá mu prináleží, zaručuje cirkevný charakter tohto procesu, pripomína kritériá evanjeliového rozlišovania a uznáva naratívnu správu a list cirkvám ako autentické vyjadrenie cesty, ktorú prešla miestna cirkev. Týmto spôsobom sa plody synodálneho procesu môžu stať spoločným dedičstvom a usmerňovať ďalšiu cestu.
- **Participatívne orgány**, najmä diecézna alebo eparchiálna kňazská (presbyterská) rada a pastoračná rada, sú zvyčajnými miestami spoluzodpovednosti a cirkevného rozlišovania. Pomáhajú biskupovi pri nastavení priebehu procesu, hodnotení doterajšej cesty a rozlišovaní dozretých plodov. Ak je to možné, mali by do tohto procesu byť zapojení aj zástupcovia farských pastoračných rád.
- **Synodálny tím slúži miestnej cirkvi tým, že oživuje a uľahčuje tento proces.** Zapája jednotlivcov, farnosti, komunity zasvätených žien a mužov, zoskupenia, združenia a inštitúcie; zhromažďuje materiály, podporuje dialóg a pripravuje podmienky na to, aby sa zhromaždenie mohlo uskutočniť konštruktívnym spôsobom.

V súčinnosti s biskupom je jeho úlohou pomáhať miestnej cirkvi rozpoznať, čo Duch Svätý v jej živote privádza k zrelosti. Preto je povolaný prežívať svoju službu ako skúsenosť cirkevného rozlišovania, pričom pestuje spoločnú modlitbu, počúvanie Božieho slova a rozhovor v Duchu.⁵

S pomocou synodálneho tímu je miestna cirkev povolaná prejsť procesom pozostávajúcim z troch krokov, ktoré sa vzájomne prepájajú⁶ a postupne vedú k vypracovaniu naratívnej správy.

a) Pripomínanie si doterajšej cesty

Vypracovanie naratívnej správy začína načúvaním životu spoločenstva prostredníctvom svedectiev jednotlivcov a komunít, ako aj prostredníctvom materiálov, ktoré pripomínajú túto cestu. Starostlivé zbieranie týchto materiálov pomáha miestnej cirkvi zrekapitulovať si prekonanú cestu a zabraňuje tomu, aby sa stratili niektoré postrehy, ktoré vznikli pri načúvaní Duchu Svätému. Prvou úlohou synodálneho tímu je preto zozbierať všetko, čo môže svedčiť o ceste, ktorú spoločenstvo prešlo v ostatných rokoch. Niektoré z týchto materiálov sú už dostupné – **dokumenty, správy, príspevky alebo iné texty**, ktoré boli vypracované počas tohto procesu –, zatiaľ čo v iných prípadoch bude potrebné čerpať zo spomienok **jednotlivcov i komunít**, zapojiť farárov a kňazov vo farskej pastorácii, povzbudiť k príspevkom rôzne zložky miestnej cirkvi a využiť ich.

Nejde o to, aby sme zopakovali konzultácie z roku 2021, ale aby sme zozbierali spomienky na cestu, ktorú sme odvtedy prešli, a spoločne pred Pánom rozpoznali, čo naďalej zostáva vitálnym prameňom v živote Cirkvi.

Bude dôležité zozbierať **skúsenosti z rôznych oblastí cirkevného života**, aby sme rozpoznali, ako sa spoločenstvo čoraz viac rozvíja v synodálnom štýle. Ide o bežnú pastoráciu, život farností, prínos zasvätených žien a mužov, združení a hnutí, participatívne orgány, pastoračnú prácu s mládežou a rodinami, kresťanskú iniciáciu, liturgiu, počiatočnú a trvalú formáciu vrátane programov venovaných synodalite, misijné iniciatívy, službu charity a spravodlivosti, vzdelávanie a kultúru, ako aj ekumenické a medzináboženské úsilie. Zo všetkých týchto oblastí treba venovať osobitnú pozornosť tým, **do ktorých miestna Cirkev v uplynulých rokoch investovala najviac**. Na tento účel sa v tretej časti týchto *Poznámok* uvádzajú niektoré témy a body, ktoré si zaslúžia pozornosť a boli navrhnuté už v dokumente *Smerom k zhromaždeniam 2027 – 2028*, pričom môžu pomôcť pri tejto práci.⁷

Nasledujúce otázky môžu pomôcť vytvoriť rámec na podporu tohto úsilia:

- Čo nás **prekvapuje** na Pánovom pôsobení počas týchto rokov?

⁵ Porov. C.3: *Synodálne tímy a participatívne orgány*.

⁶ Generálny sekretariát Synody je v čo najväčšej miere k dispozícii na sprevádzanie miestnych cirkví; porov. G. *Podpora Generálneho sekretariátu synody*.

⁷ Porov. D: K naratívnej správe.

- Ktoré **slová Svätého písma** osvetlili cestu spoločenstva počas týchto rokov?
- Aké dôvody na **vd'ačnosť** sa objavujú?

Za zmienku stojí aj to, čo by mohlo ľahko zostať nepovšimnuté. Osobitnú pozornosť treba venovať **ťažkostiam**, s ktorými sme sa stretli, odporu voči obnove, prekážkam, ktoré brzdili našu cestu, neúspešným pokusom a otvoreným otázkam; tiež **postrehom** a procesom, ktoré začínajú nachádzať svoje prvé vyjadrenie, a sotva postrehnuteľným premenám. Pripomínanie si prekonanej cesty znamená uznať nielen to, čo už úplne dozrelo, ale aj to, čo sa takmer nepozorovane vynára alebo nadobúda svoj tvar. Pozornosť si zasluhujú aj skúsenosti a hlasy **mladých** (vrátane seminaristov a zasvätených osôb vo formácii) a **tých, ktorí sa nachádzajú na okraji** bežného života spoločenstva.

V tejto fáze ešte nie je potrebné určiť, čo je najdôležitejšie. Úlohou je starostlivo uchovávať všetko, čo sa vynára zo života spoločenstva. Až následný proces reflexie nám pomôže rozpoznať, čo má hodnotu znamenia a zaslúži si miesto v naratívnej správe. Rôzne skúsenosti, prežité na rôznych miestach a v rôznych okamihoch, **budú postupne spoznávané ako súčasť jednej spoločnej cirkevnej skúsenosti.**

b) Rozpoznávanie znamení a transformačných dynamík

Po zhromaždení materiálov a svedectiev vstupuje práca synodálneho tímu do svojej najcitlivejšej fázy: nastáva čas **zamyslieť** sa nad tým, čo sa podarilo zozbierať, nadviazať dialóg s mnohými hlasmi, načúvať rôznym odozvám a nechať vyniknúť ich význam.

Taliansky text používa pre tento proces termín **rilettura**, ktorý nemá v slovenčine presný ekvivalent. V týchto *Poznámkach* ho preto vyjadrujeme rôznymi opisnými formuláciami, napríklad „*návrat k prežitej skúsenosti v modlitbe*“. **Ide o spoločnú prácu, pri ktorej sa spoločenstvo v modlitbe, vo svetle viery a Božieho slova vracia k prežitej skúsenosti, aby rozpoznalo, čo Pán v jeho živote necháva dozrieť.** Pokiaľ je to možné, tento proces by mal prebiehať v štýle rozhovoru v Duchu.

Celý proces *návratu k prežitej skúsenosti v modlitbe* sa riadi základnou otázkou, ktorá sprevádza celú cestu a je uvedená na začiatku tejto časti. Hoci každá miestna cirkev si môže slobodne zvoliť metódu, ktorá najlepšie vyhovuje jej vlastnému kontextu a časovým možnostiam, pri tomto *návrate k prežitej skúsenosti* môžu pomôcť tri kroky:

Rozpoznávanie znamení. Nie všetko, čo sa zozbieralo, má rovnaký význam. Určité skúsenosti, svedectvá, zmeny, ťažkosti, ktorým sme čelili, alebo začaté procesy postupne nadobúdajú hodnotu „znamení“, keď ich spoločne prijímame a uvažujeme nad nimi v modlitbe a vo svetle viery. Otvárajú nám pohľad, aby sme rozpoznali, ako Pán vedie spoločenstvo v jeho rozvoji. Môžeme si položiť nasledujúce otázky:

- Ktoré skúsenosti, svedectvá, zmeny, ťažkosti alebo procesy vypovedajú niečo osobitne významné o ceste našej miestnej cirkvi?
- V ktorých z nich môžeme rozpoznať pôsobenie Pána a jeho Ducha?

Vnímanie znamení. Vnímanie znamení si vyžaduje čas. Preto bude užitočné, pokiaľ je to možné, vrátiť sa viackrát k tomu, čo vyplynulo z predchádzajúceho kroku. Čas pomáha zachytiť aspekty, ktoré spočiatku zostali v úzadí, a postupne pochopiť ich význam. Takto sa prehĺbuje porozumenie prekonanej ceste. Pri vnímaní znamení ako celku nám môžu pomôcť nasledujúce otázky:

- Čo medzi nami stále rezonuje, keď sa zastavíme pri týchto znameniach?
- K čomu cítime, že nás Pán volá?
- Aké chápanie našej cesty sa v tomto svetle postupne formuje?

Pochopenie procesov premeny. Keď sa spoločne v modlitbe vraciame k týmto znameniam, postupne sa ukazujú procesy premeny, ktoré prebiehajú v živote spoločenstva. Prejavujú sa v rozvoji jednotlivcov, v obnove vzťahov, cirkevných procesov a štruktúr a odhaľujú cesty obrátenia a reformy, prostredníctvom ktorých Pán naďalej obnovuje svoju Cirkev. Tri obrátenia uvedené v *Záverečnom dokumente* (porov. ZD 11) predstavujú cenné kritérium na interpretáciu týchto procesov.

- Obrátenie vo **vzťahoch** nás vyzýva, aby sme si všímali, ako sa menia spôsoby vzájomného načúvania, spolupráce, doceňovania chariziem a služieb (ministérií), prežívania bratstva a spoluzodpovednosti.
- Obrátenie v **cirkevných procesoch** nás vyzýva, aby sme sledovali, ako sa menia spôsoby, akými spoločenstvo rozlišuje, prijíma rozhodnutia, uplatňuje zodpovednosť, praktizuje kultúru transparentnosti, zodpovednosti za vykazovanie výsledkov a hodnotenia, stará sa o formáciu a organizuje svoj život.
- **Obrátenie vo väzbách** pomáha rozpoznať, ako sa rozširujú obzory spoločenstva (*communio*): vo vzťahoch s ostatnými miestnymi cirkvami, inými cirkvami a kresťanskými spoločenstvami, veriacimi iných náboženstiev, s miestnymi inštitúciami a ďalšími subjektmi, ako aj v prijímaní zodpovednosti za spoločné dobro.

Tieto tri obrátenia neoznačujú odlišné cesty. Skôr nám pomáhajú pozeráť sa na tie isté procesy premeny z rôznych perspektív, vďaka čomu môže vyniknúť ich bohatstvo a vzájomné prepojenia. **Takto môžeme spoločne rozpoznať podobu Cirkvi, ktorá sa vynára, a cesty, ktorými Pán naďalej vedie Cirkev v jej raste.**

Ako vypracovať naratívnu správu

Naratívna správa nadobúda svoju podobu v procese písania, **ktorý je neoddeliteľnou súčasťou návratu k prežitej skúsenosti.** Hľadanie správnych slov znamená rozpoznať to podstatné, prepojiť rozličné prvky a dynamiky a nájsť jazyk, ktorý dokáže verne vyrozprávať cestu miestnej cirkvi.

Správa by mala byť stručná, orientačne v rozsahu **približne 6 – 8 strán (3 000 – 4 000 slov).** Hoci si každá miestna cirkev môže slobodne zvoliť najvhodnejšiu štruktúru, naratívna správa sa môže vo všeobecnosti členiť na tieto základné časti:

- **krátky úvod**, ktorý **predstaví proces** prípravy textu, **použitú metodiku** a osoby, skupiny alebo orgány, ktoré sa na nej podieľali;

- **jadro naratívnej správy**, ktoré zhŕňa plody vyššie opísaného návratu k prežitej skúsenosti;
- **krátky záver**, ktorý stručne vystihuje profil misijnej synodálnej Cirkvi, ktorá sa vynára, a hlavné výzvy alebo otázky, ktoré zostávajú otvorené.

Ak chce miestna cirkev ilustrovať opísanú cestu konkrétnymi príkladmi, k naratívnej správe možno **pripojiť** niekoľko skúseností alebo príkladov „dobrej praxe“.⁸

Konečné schválenie naratívnej správy prislúcha biskupovi. Ak usúdi, že sú potrebné zmeny alebo doplnenia, vráti text synodálnemu tímu a odôvodní svoje pripomienky. Táto práca sa má dokončiť pred konaním zhromaždenia a naratívna správa má byť účastníkom sprístupnená s dostatočným predstihom.

2. Príprava a prežívanie hodnotiaceho zhromaždenia

Po dokončení naratívnej správy sa začína nová etapa cesty: **miestna cirkev, zvolaná biskupom, sa zide na zhromaždení, aby prijala, zdieľala a interpretovala prežitú skúsenosť zachytenú v naratívnej správe a usmernila ďalšie kroky**, pričom si obnoví svoj záväzok čoraz viac sa rozvíjať ako misijná synodálna Cirkev.

Je dôležité vyhradiť zhromaždeniu dostatočný čas, aby sa jeho jednotlivé časti mohli pokojne a bez náhlenia striedať. Vo väčšine prípadov bude vhodné naplánovať aspoň **jeden celý deň (alebo dvakrát pol dňa), prípadne, ak je to možné, dva dni**, hoci aj s určitým časovým odstupom.

Zhromaždenie je hlboko duchovnou skúsenosťou. **Modlitba (liturgická i osobná), ticho, práca v skupinách, plenárne zasadnutia, prestávky a dôkladná pozornosť venovaná prostrediu stretnutia – to všetko prispieva k vytvoreniu podmienok**, v ktorých účastníci môžu jedni druhým načúvať, otvoriť sa načúvaniu Ducha Svätého a rozpoznať tak smer ďalšej cesty.

Jeho hodnota ďaleko presahuje dokumenty, ktoré z neho vzídu. Zhromaždenie je samo osebe skúsenosťou synodality: prostredníctvom neho sa miestna cirkev pri pripomínaní si prekonanej cesty naďalej učí štýlu načúvania, spoluzodpovednosti a rozlišovania, ktorý je povolaná zachovávať a rozvíjať vo svojom každodennom živote.

a) Príprava zhromaždenia

Ako každý dôležitý moment v živote Cirkvi, aj zhromaždenie si vyžaduje dôkladnú prípravu.

⁸ K naratívnej správe možno pripojiť nielen texty, ale aj symbolický obraz vybraný synodálnym tímom, ktorý vyjadruje obsah správy, alebo uviesť niektoré biblické úryvky, ktoré boli na tejto ceste osobitnou pomocou. Môžu poslúžiť ako pomôcka pri reflexii a modlitbe nad správou počas prípravy na zhromaždenie.

Usmernenia týkajúce sa zloženia zhromaždenia, kritérií účasti, metódy práce a organizačných aspektov sú uvedené v dokumente *Smerom k zhromaždeniam 2027 – 2028*. Tretia časť týchto *Poznámok* prináša niektoré dôležité úryvky z tohto dokumentu.⁹ Upozorníme iba na niekoľko aspektov, ktoré môžu prispieť k tomu, aby bolo zhromaždenie skutočne dôležitou skúsenosťou:

- s dostatočným predstihom sprístupniť účastníkom naratívnu správu, aby si ju mohli prečítať v duchu modlitby a reflexie;
- venovať dôkladnú pozornosť duchovnej príprave zhromaždenia, s dôrazom na pozorné načúvanie Božiemu slovu, chvíle ticha, kvalitu rozhovorov a všetko, čo napomáha vytvárať atmosféru dôvery, vnútornej slobody a vzájomného načúvania;
- starostlivo **pripraviť osoby, ktoré budú facilitovať prácu v skupinách**, pretože ich znalosť metódy a schopnosť udržiavať atmosféru načúvania a modlitby predstavujú cennú pomoc pre celé zhromaždenie;
- **starostlivo pripraviť priestory, časový harmonogram a usporiadanie sály** tak, aby podporovali vzájomné načúvanie, účasť a kvalitu vzťahov;
- zaistiť vyvážené a integrálnym spôsobom striedanie **času modlitby a slávenia, práce v skupinách a plenárneho zasadnutia**, aby sa počúvanie Božieho slova a čerpanie síl v Eucharistii, hĺbka rozhovorov v malých skupinách a spoločné rozlišovanie dozrievajúce v pléne, navzájom dopĺňali;
- stanoviť **pracovný program**, ktorý vyhradí dostatočný čas nielen na návrat k **naratívnej správe**, ale aj na **vypracovanie listu cirkvám**, aby na túto druhú úlohu nezostal iba neprimerane krátky čas v závere zhromaždenia;
- hneď od začiatku naplánovať, ako budú plody zhromaždenia sprostredkované spoločenstvu, a zvoliť komunikačné prostriedky, ktoré najlepšie zodpovedajú miestnemu kontextu, na sprostredkovanie naratívnej správy aj listu cirkvám, aby cesta mohla pokračovať a čoraz viac sa do nej zapájalo celé spoločenstvo.

b) Priebeh zhromaždenia

Aj práca zhromaždenia sa riadi základnou otázkou, ktorá je oporou procesu implementácie synody a sprevádzala aj vypracovanie naratívnej správy:

*Aká konkrétna podoba misijnej synodálnej Cirkvi
a aké nové cesty synodality sa objavili a naďalej objavujú
v našej miestnej cirkvi?*

⁹ Porov. E: *Hodnotiace zhromaždenie*.

Vedomie, že tvoríme „cirkevné my“, dozrieva v dialógu, v uvedomovaní si spoločnej pamäti a v záväzku kráčať spoločne smerom, ktorý sme rozpoznali prostredníctvom spoločného cirkevného rozlišovania.

Návrat k naratívnej správe

Prvým momentom zhromaždenia je pripomínanie si prekonanej cesty, ku ktorej sa naratívna správa prvýkrát vracia. Zhromaždenie je pozvané, aby si ju pozorne vypočulo a nechalo sa osloviť tým, čo hovorí, osvojilo si ju a vďaka príspevkom všetkých účastníkov ju prehĺbilo, aby sa stala spoločnou reflexiou zhromaždenia nad prežitou cestou.

Pracovnou metódou **je rozhovor v Duchu**. Pomáha účastníkom prejsť od osobných skúseností k rozpoznaniu toho, čo patrí k spoločnej ceste. Umožňuje, aby vyniklo to, čo je najvýznamnejšie, a aby sa to spoločne ďalej spracovalo tak, aby to vyjadrovalo zmysel cesty, ktorú spoločenstvo prešlo, a poznanie, ktoré počas nej získalo. Bude užitočné, ak bude mať každá pracovná skupina náležite pripravenú osobu, ktorá bude facilitovať dialóg a dbať na zachovanie metódy.

Prostredníctvom tejto spoločnej práce nadobúda naratívna správa postupne svoju konečnú podobu. Doplnenia a prehĺbenia, ktoré vyplynú počas zhromaždenia, z nej urobia správu, s ktorou sa stotožňuje miestna cirkev, a nielen plod práce synodálneho tímu. Vo svetle aktuálneho priebehu zhromaždenia, biskup určí najvhodnejší spôsob, ako má synodálny tím začleniť výsledky zhromaždenia do naratívnej správy pred jej odovzdaním národnému (alebo regionálnemu) synodálnemu tímu.

Napísanie listu ostatným cirkvám

Okrem naratívnej správy zhromaždenie pripraví aj **list** v rozsahu približne dvoch strán¹⁰ (okolo 1 000 slov), **adresovaný ostatným cirkvám**. Inšpiráciou je tu prax „listov spoločenstva“ (*litterae communionis*) starovekej Cirkvi, prostredníctvom ktorých každá miestna cirkev svedčila o svojej viere a zviditeľňovala tak ich vzájomné spoločenstvo (*communio*). Napísanie listu cirkvám je dôležitou úlohou zhromaždenia, na ktorú treba vyhradiť dostatočný čas.

Pri písaní môže byť užitočné predstaviť si, že sa obraciame na konkrétnu sesterskú cirkev, napríklad na takú, s ktorou už existuje určitý vzťah, alebo na takú, ktorú miestna cirkev z nejakého dôvodu vníma ako osobitne blízku. To môže zhromaždeniu pomôcť nájsť jednoduchý, priamy a komunikatívny jazyk a vyhnúť sa tónu správy. Aj keď bude list písaný s ohľadom na konkrétneho adresáta, bude adresovaný a zdieľaný so všetkými cirkvami, počnúc cirkvami vlastnej biskupskej konferencie.

List možno voľne a tvorivo rozčleniť vzhľadom na niekoľko základných bodov:

- **stručné predstavenie** miestnej cirkvi, spoločenského a kultúrneho kontextu, v ktorom žije;

¹⁰ Ak je to žiaduce, písomný list môže byť doplnený aj o videoverziu, ktorá vyjadrí to isté posolstvo prostredníctvom iného média.

- **zdieľanie toho, čo sa miestna cirkev počas tejto cesty naučila** (ktoré črty synodálnej Cirkvi osobitne dozreli);
- **predstavenie niektorých hlavných krokov**, ku ktorým sa miestna cirkev chce v budúcnosti zaviazat', alebo podnetov, ktoré chce ďalej rozvíjať;
- **slovo nádeje** a posolstvo povzbudenia, ktoré chce odovzdať ostatným cirkvám.

Aj tu môže byť pracovnou metódou rozhovor v Duchu, ktorý umožní zhromaždeniu spoločne určiť najvýznamnejšie body, ktoré treba zahrnúť do listu, striedaním práce v malých skupinách s plenárnymi zasadnutiami. Ak by z logistických dôvodov bolo náročné dokončiť konečné znenie priamo počas zhromaždenia, biskup určí najvhodnejší spôsob jeho dokončenia na základe usmernení zhromaždenia. V každom prípade, bez ohľadu na zvolený postup vypracovania, prináleží diecéznemu alebo eparchiálnemu biskupovi schváliť text listu a uznať ho za autentické vyjadrenie cesty miestnej cirkvi a práce zhromaždenia.

c) Plody zhromaždenia

Naratívna správa a list predstavujú príspevok, ktorý každá miestna cirkev ponúka pre spoločnú cestu ostatných cirkví a celej Cirkvi. Ak naratívna správa vyjadruje zachytenie prežitej cesty v pamäti, list ju sprostredkúva **v duchu výmeny darov**, ktorá charakterizuje túto etapu procesu. Keď budú oba dokumenty dokončené a schválené biskupom, odovzdajú sa príslušnému národnému (alebo regionálnemu) synodálnemu tímu ako príspevok miestnej cirkvi k nasledujúcej etape rozlišovania a do 30. júna 2027 sa zároveň zašlú na Generálny sekretariát synody (synodus@synod.va).

Pri zdieľaní vlastnej skúsenosti každá cirkev jasnejšie **rozpoznáva jednak to, čo ju spája s ostatnými cirkvami, jednak osobitné dary, ktoré jej Pán zveril, aby mohli obohatiť spoločnú cestu.**

Cesta sa teda nekončí, ale vstupuje do novej fázy. Na jednej strane **každá miestna cirkev uvedomejšie pokračuje** vo vlastnej ceste obrátenia a reformy vo svetle toho, čo rozpoznala a čo sa naučila. Na druhej strane sa **jej postupne rozširuje obzor spoločenstva (communio):** nasledujúce etapy procesu totiž ponúknu cirkvám možnosť načúvať si, uvádzať svoje skúsenosti do vzájomného dialógu a spoločne pokračovať na ceste celej Cirkvi.

3. Niektoré referenčné materiály

*Nasledujúce stránky prinášajú výber úryvkov z hlavných dokumentov synodálnej cesty: Záverečný dokument (ZD), Náčrty realizačnej fázy synody 2025 – 2028 (NA) a Smerom k zhromaždeniam 2027 – 2028: Etapy, kritériá a nástroje na prípravu (SZ). Vybrané boli najmä úryvky **praktickejšieho charakteru**, ktoré sú sústredené na jednom mieste s cieľom podporiť prácu miestnych cirkví, najmä synodálnych tímov.*

Pokiaľ ide o ďalšie základné aspekty tejto cesty – ako sú ekleziologický rámec synodality, obrátenie, ku ktorému nás synoda vyzýva, prax rozhovoru v Duchu, význam realizačnej fázy a pod. – možno nahliadnuť do referenčných dokumentov, ktoré si zachovávajú plnú platnosť a tvoria referenčný rámec celej cesty.

A. Harmonogram procesu

(NA)

- jún 2025 – december 2026: procesy implementácie v miestnych cirkvách a ich zoskupeniach;
- prvý polrok 2027: hodnotiace zhromaždenia v diecézach a eparchiách;
- druhý polrok 2027: hodnotiace zhromaždenia v národných a medzinárodných biskupských konferenciách, vo východných hierarchických štruktúrach a v iných zoskupeniach cirkví;
- prvé štyri mesiace roku 2028: kontinentálne hodnotiace zhromaždenia;
- október 2028: cirkevné zhromaždenie vo Vatikáne.

B. Etapa „Pripomínanie“

B.1 Význam tejto etapy

(SZ) „Etapa miestnych cirkví (diecéz a eparchií) je naplánovaná na prvý polrok 2027 ako čas pripomínania a rozlišovania. Nejde o jednoduché rekonštruovanie minulosti, ale o cirkevný úkon: **zozbierať a rozpoznať to, čo sa udialo, pochopiť jeho zmysel a nechať vyjsť na povrch to, čo začína klíčiť**. V tomto kontexte „pripomínanie“ neznamená hľadiť do minulosti, ale vidieť prítomnosť vo svetle pôsobenia Ducha Svätého v dejinách a v živote spoločenstiev. Zameranie práce tejto etapy má prevažne **naratívny** charakter.

V tejto etape je miestna cirkev povolaná predovšetkým **zozbierať a navzájom prepojiť skúsenosti, ktoré sa začali rozvíjať**: nové formy misijnej prítomnosti, prax spoluzodpovednosti, cesty načúvania, zmeny v rozhodovacích procesoch či reformy štruktúr. Ide o vyrozprávanie príbehu, ktoré odhaľuje dynamiku, jednotlivé kroky a získané poznatky, pričom treba mať na zreteli trojité cirkevné obrátenie zdôraznené v *Záverečnom dokumente*: obrátenie vo vzťahoch, rozhodovacích procesoch a väzbách medzi cirkvami i medzi cirkvou a územím, na ktorom žije. V tejto perspektíve bude dôležité spájať osobný a komunitný rozmer obrátenia bez zanedbania roviny štrukturálnych reforiem.“

B.2 Štruktúra tejto etapy

(SZ) „Táto etapa sa rozvíja v dvoch navzájom úzko prepojených a dopĺňajúcich sa momentoch:

- Prvý moment spočíva v **duchovnom prehodnotení prežitej skúsenosti**, ktoré sa uskutoční ešte pred zhromaždením a ktoré umožní zozbierať, usporiadať a jasnejšie pomenovať to, čo sa udialo v jednotlivých oblastiach života cirkvi. Ovocím tejto práce bude **naratívna správa**.
- Druhý moment predstavuje **samotné zhromaždenie**, na ktorom bude táto prvotná reflexia prijatá, zdieľaná a ucelene interpretovaná. Práve tu prostredníctvom vzájomného načúvania a spoločného rozlišovania dozrieva hlbšie pochopenie prekonanej cesty a identifikujú sa podstatné prvky, ktoré treba zachovať a ďalej rozvíjať.

Oba momenty smerujú zároveň k vnútornému rastu spoločenstva aj ku komunikácii s ostatnými miestnymi cirkvami. To, čo dozrelo, je rozpoznané a ponúknuté ako príspevok k širšej cirkevnej ceste. Preto bude zhromaždenie aj príležitosťou napísať **list ostatným cirkvám**, v ktorom sa podelí o najvýznamnejšie plody hodnotiaceho procesu.“

B.3 Základná otázka

(SZ) „Aby sa zachovala jednota tohto procesu, predkladáme **spoločnú otázku, ktorá môže usmerňovať prácu** na všetkých úrovniach, pričom každá etapa má za úlohu sformulovať ju podľa vlastného kontextu:

*Vo svetle cesty, ktorú sme prešli od ukončenia Synody 2021 – 2024,
a s cieľom ponúknuť jej plody ako dar ostatným cirkvám a Svätému Otcovi:
**Aká konkrétna podoba misijnej synodálnej Cirkvi a aké nové cesty synodality
sa objavujú vo vašom spoločenstve?***

Táto otázka nás pozýva, aby sme v atmosfére modlitby znovu preskúmali skúsenosti s uvádzaním *Záverečného dokumentu* do praxe: začaté iniciatívy, nové impulzy, prebiehajúce zmeny, ale aj ťažkosti, na ktoré sme pritom narazili. Zároveň táto otázka spúšťa (naratívny) proces rozprávania a komunikácie medzi cirkvami, ktorý im pomáha neuzatvárať sa do seba, ale zahrnúť prežité skúsenosti do širšieho horizontu spoločenstva.“

C. Diecézny alebo eparchiálny synodálny tím

Synodálny tím oživuje a sprevádza proces implementácie synody v miestnej cirkvi. Pôsobí pod vedením biskupa, podporuje účasť a formačné procesy a pomáha pri príprave zhromaždenia a zbieraní plodov tejto cesty.

C.1 Úloha synodálnych tímov

(NA) „Synodálne tímy s primerane rôznorodým zložením sa môžu ľahšie stať laboratóriami synodality a zažiť v rámci svojej činnosti tú dynamiku, ktorú majú podporovať v Božom ľude.

Ich úlohou v realizačnej fáze je predovšetkým podporovať a uľahčovať rast synodálnej dynamiky v konkrétnych podmienkach, v ktorých žije každá miestna cirkev; identifikovať vhodné nástroje a metodológie, aj čo sa týka návrhov na formáciu; tiež realizovať vhodné iniciatívy, aby sa vykonali potrebné kroky.“

(NA) „Synodálne tímy sa zvyčajne vytvárajú na diecéznej alebo eparchiálnej úrovni, ale ak je to možné, ich prítomnosť je vítaná aj na úrovni dekanátov alebo farností. V rôznych cirkevných kontextoch sa už rozvíjajú zaujímavé skúsenosti, ktoré ukazujú, ako môžu tieto tímy, vhodne navzájom prepojené, prispieť k širšiemu a participatívnejšiemu synodálnemu procesu.“

(SZ) „V tejto perspektíve synodálne tímy nie sú iba výkonnými štruktúrami, ale orgánmi, v ktorých dozrela skúsenosť načúvania a spoluzodpovednosti, ktorú treba uchovávať a ďalej rozvíjať. Preto je tam, kde sa tak ešte nestalo, zásadne dôležité aktivovať a podporovať diecézne, národné a kontinentálne synodálne tímy a oznámiť ich zloženie Generálnemu sekretariátu synody.“¹¹

C.2 Zloženie synodálnych tímov

(NA) „Kritériá pre ich zloženie zostávajú tie isté, ktoré už boli uvedené vo fáze konzultácií a načúvania: **laici a laičky, kňazi a diakoni, zasvätení muži a ženy rôzneho veku a zástupcovia rôznych kultúr a formačných modelov reprezentujúcich rôzne služby a charizmy Cirkvi**. Preto nie je možné definovať všeobecne platné pravidlá ich zloženia. Na základe doterajších skúseností však možno ponúknuť niekoľko bodov, ktorým treba venovať pozornosť:

- a) v záujme posilnenia prepojenia so životom a pastoráciou diecézy by bolo vhodné, aby členmi boli aj niektoré zo **zodpovedných osôb v diecéze**;
- b) na zabezpečenie misijného zamerania a predídenie riziku uzavretia sa do seba je dobré zabezpečiť, rovnako ako v prípade participatívnych orgánov (porov. ZD 106), aby synodálne tímy zahŕňali aj osoby, **ktoré sa angažujú vo vydávaní svedectva a apoštolskej službe** v bežnom živote a spoločenskej dynamike;
- c) možno tiež zvážiť, či nie je vhodné pozvať niektorých **predstaviteľov iných cirkví a kresťanských spoločenstiev** alebo iných náboženstiev ako **pozorovateľov**;
- d) nič nebráni tomu, aby bol členom synodálneho tímu **biskup**; ak sa tak nestane, mal by byť pravidelne informovaný o jeho práci a podľa potreby sa s ním stretávať.

Čo sa týka požiadaviek na jednotlivých členov tímu, základnou požiadavkou je bezpochyby znalosť ZD a priama skúsenosť so synodálnou dynamikou, najmä s jej prežívaním vo fáze konzultácií a načúvania. V ostatných rokoch vznikli na národnej a medzinárodnej úrovni školy alebo iniciatívy zamerané na formáciu v oblasti synodality, ktoré možno využiť aj na posilnenie prípravy členov synodálnych tímov.“

C.3 Synodálne tímy a participatívne orgány

(NA) „Oblasť pôsobnosti synodálnych tímov sa neprekrýva, ale je prepojená s oblasťou kompetencií participatívnych orgánov v záujme hľadania synergie. Synodálne tímy sú zriadené, aby slúžili animácii a synodálnej formácii diecézy alebo eparchie. Participatívne orgány majú plniť úlohu navrhovania a poradenstva, ktorú im ukladá kánonické právo. Ich úlohou je teda

¹¹ Synodálne tímy sa môžu zaregistrovať v databáze Generálneho sekretariátu synody prostredníctvom odkazu, o ktorý je potrebné požiadať na adrese synodus@synod.va.

prispievať k vypracovaniu rozhodnutí potrebných na realizáciu synody, s rozlišovaním pastoračných priorít alebo obnovou štruktúr a rozhodovacích procesov. Pravidelná komunikácia a včasné odovzdávanie informácií uľahčí prácu všetkých.“

D. K naratívnej správe

(SZ) „Aby sa táto práca podporila a získala konkrétnejšiu podobu, dokument *Náčrty realizačnej fázy synody* navrhuje niekoľko oblastí, v ktorých si miestne cirkvi môžu klásť otázky s cieľom rozpoznať kroky vedúce k prijatiu a rozvoju synodálneho procesu:

- podpora synodálnej spirituality (porov. *Záverečný dokument* [ZD], 43 – 46) a liturgie prežívanej v synodálnom duchu (porov. ZD 27);
- doceňovanie a rozvoj služieb (ministérií) a chariziem; prístup laikov k vedúcim pozíciám, ktoré nevyžadujú sviatosť posvätného stavu (vysviacky), a k ďalším cirkevným zodpovedným pozíciám (porov. ZD 60, 75 – 77);
- praktizovanie cirkevného rozlišovania (porov. ZD 81 – 86), rozhodovacie procesy v synodálnom štýle (porov. ZD 93 – 94) a fungovanie participatívnych orgánov v synodálnom štýle (porov. ZD 103 – 106);
- rozvoj praxe transparentnosti, zodpovednosti za vykazovanie výsledkov a hodnotenia (porov. ZD 95 – 102);
- misijná obnova farností a miestnych spoločenstiev (porov. ZD 117 – 119);
- vzťahy medzi susednými diecézami, v rámci regiónov a medzi jednotlivými krajinami (porov. ZD 124);
- synodálny štýl v ekumenických vzťahoch (porov. ZD 137 – 138);
- synodálny štýl v medzináboženských vzťahoch (porov. ZD 123);
- synodálny štýl v organizovanej prítomnosti Cirkvi v spoločnosti (v oblasti vzdelávania, kultúry, ľudského rozvoja, prijatia, zdravotníctva a pod.; (porov. ZD 118) ako aj pri podpore mieru, spravodlivosti a starostlivosti o náš spoločný domov (porov. ZD 47 – 48, 121);
- formácia k synodalite (porov. ZD 143 – 151) a synodálny charakter ciest kresťanskej iniciácie (porov. ZD 142);
- a ďalšie.

Tento zoznam, ktorý zd'aleka nie je vyčerpávajúci, má slúžiť ako pomôcka, aby sa nezanedbali dôležité rozmery skúsenosti. Každá miestna cirkev je pozvaná, aby venovala osobitnú pozornosť tým oblastiam, ktoré sú najvýznamnejšie v jej vlastnom kontexte, **bez povinnosti zaoberať sa všetkými uvedenými témami**. V každom prípade je nevyhnutné, aby sa reflexia nesústredila výlučne na vnútorný život kresťanského spoločenstva, ale aby si zachovala misijnú perspektívu: **Ako skúsenosť implementácie synody prispela a ešte môže prispieť k tomu, aby sa Cirkev stala schopnejšou ohlasovať evanjelium v konkrétnych situáciách osobného a spoločenského života?**“

E. Hodnotiace zhromaždenie

E.1 Význam zhromaždení a termín „hodnotenie“

(SZ) „Zhromaždenia plánované na najbližšie roky **predstavujú rozhodujúci krok v implementácii synody**. Ako už bolo zdôraznené v *Náčrtoch realizačnej fázy synody*, nejde o pridanie ďalšej formálnej etapy, ani o opakovanie toho, čo sme už prežili v obdobných fázach Synody 2021 – 2024. Cieľom zhromaždení je pomôcť cirkvám premeniť nadobudnutú skúsenosť na spoločnú múdrosť. V hre nie je iba kontinuita procesu, ale jeho dozrievanie.

Zámer je zároveň jednoduchý i náročný: rozpoznať, čo nechal vyrásť Duch Svätý, pochopiť ťažkosti, ktoré ešte stále poznačujú našu cestu, a realisticky, no s dôverou určiť ďalšie kroky. V tomto zmysle zhromaždenia nie sú technickým hodnotením, ale príležitosťou na rozlišovanie, spoluzodpovednosť a vzdávanie vďaka v rámci procesu, na ktorom sa podieľa celá Cirkev.“

(SZ) „Hodnotiace zhromaždenie (*assessment*) je **duchovným procesom a zároveň slávnostným momentom, v ktorom sa sumarizuje komunitná cesta rastu v synodalite**, ktorá je podstatným rozmerom života Cirkvi, zakoreneným v spoločenstve a zameraným na misiu.“

(SZ) „V samotných zhromaždeniach a pri ich príprave nejde o opakovanie konzultačnej etapy synody, ale o **poučenie sa zo získanej skúsenosti, rozpoznanie jej plodov a ťažkostí, prehodnotenie priorít** a procesov vo svetle pozorného rozlišovania, posilnenie spoluzodpovednosti medzi subjektmi cirkevného života a podporu autentickej výmeny darov medzi cirkvami.“

(SZ) „Zhromaždenia **nepredstavujú završenie cesty, ale moment jej syntézy a nového impulzu**. To, čo sa v nich rozpozná a zdieľa, má usmerňovať ďalšie kroky, podnecovať dialóg medzi cirkvami a podporovať kontinuitu procesu synodálneho a misijného rastu.“

E.2 Zloženie zhromaždení

(SZ) „**Zloženie zhromaždení** musí byť v súlade s ich cieľom. Nejde iba o zastúpenie diecézy alebo Cirkvi určitej krajiny či regiónu, ale aj o zabezpečenie prítomnosti ľudí, ktorí poznajú prebiehajúce procesy a dokážu ich teologicky a pastoračne interpretovať. Pri výbere účastníkov je potrebné venovať primeranú pozornosť vyváženému zastúpeniu mužov a žien a rôznych generácií, kultúrnej a cirkevnej rozmanitosti – zahŕňajúcej kňazov, diakonov, zasvätené osoby, členov združení, hnutí a nových komunít, ako aj veriacich, ktorí nie sú zapojení do organizovaných štruktúr – a tiež účasti ľudí žijúcich v situáciách zraniteľnosti alebo marginalizácie.¹² Osobitnú pozornosť treba venovať zapojeniu farárov. Je tiež dôležité zohľadniť hlasy, ktoré nie sú priamo späté s cirkevnými štruktúrami, a tam, kde je to vhodné, umožniť účasť zástupcov iných cirkví a kresťanských spoločenstiev alebo príslušníkov iných náboženstiev. Miera a forma účasti sa môžu líšiť podľa kultúrneho kontextu, kompetencií a skúseností, no **podstatné je, aby boli účastníci ochotní podporovať tento proces aj po roku 2028** a prispievať tak k zabezpečeniu jeho kontinuity.“

¹² Zabezpečenie skutočnej účasti ľudí žijúcich v situáciách chudoby a marginalizácie si môže vyžadovať osobitné formy sprevádzania zo strany kompetentných osôb, aby aj ich príspevok mohol byť v spoločnom rozlišovaní skutočne prijatý a náležite zohľadnený.

(SZ) „Keďže počet účastníkov prezenčných stretnutí bude nevyhnutne obmedzený, je potrebné vytvoriť také formy zapojenia, aby sa čo najväčší počet veriacich mohol skutočne cítiť súčasťou tohto procesu.“

(SZ) „Zároveň však netreba podceňovať význam prezenčných stretnutí, a to aj v prípravnej fáze, pretože predstavujú nenahraditeľný priestor vzájomného načúvania a spoločného rozlišovania.“

F. Úloha národných alebo regionálnych synodálnych tímov

(NA) „V prvom rade sa od nich vyžaduje, aby: **podporovali procesy** prebiehajúce na miestnej úrovni, najmä tam, kde sú ešte len v počiatočnom štádiu, a podnecovali miestne cirkvi; aby **podporovali koordináciu** a vytvárali siete diecéznych synodálnych tímov; ponúkali formáciu v synodalite, s prihliadnutím na návrhy škôl a formačné iniciatívy prítomné na rôznych územiach (najmä pre členov tímov a tých, ktorí sú bezprostrednejšie zapojení do oživovania realizačného procesu); **podporovali teologickú a pastoračnú reflexiu**, najmä s cieľom lepšie inkulturovať v miestnom kontexte materiály pripravené generálnym sekretariátom.“

G. Podpora Generálneho sekretariátu synody

(NA) „Generálny sekretariát je v rámci svojich možností k dispozícii jednotlivým miestnym cirkvám, ako aj inštitútom zasväteného života a spoločnostiam apoštolského života, združeniam, hnutiam a novým spoločenstvám či iným cirkevným inštitúciám, ktoré o to požiadajú, aby ich sprevádzal, pričom prioritnú pozornosť venuje cirkvám s menšími zdrojmi. **Generálny sekretariát sa zaväzuje „mať stále otvorené dvere“**,¹³ načúvať potrebám, postrehom a návrhom prichádzajúcim od miestnych cirkví a uľahčovať im prácu tým, že sa bude snažiť reagovať na požiadavky, ktoré prídu v súvislosti s obsahom a metodológiou realizačnej fázy.“

¹³ E-mailová adresa, na ktorú možno písať, je: synodus@synod.va.